

լրաբերն իր ամենամաքուր իդէալներով դառնում է վերանորոգիչ, յեղափոխիչ Զուղասայ կեանքի մտաւոր, բարոյական վերածնութեանը: Նրանով ժողովրդի մտաւոր հորիզոնն ընդարձակւում է եւ հարստանում: Իսկապէս Զուղասայ ժողովուրդն իր կուլտուրական յատկութիւններով շատ բան պարտական է Նոր-Զուղայի Լրաբերին: Եթէ երբեք նա հասել է որոշ ազգային ինքնազիտակցութեան եւ այսօր ձգտում է ազգային դաստիարակութեան՝ նա մեծ մասամբ պարտական է այդ Լրաբերին: Թէեւ ամագիրն ամբողջ 4 տարւայ կեանք է ունենում, 1908 թուին ինչ ինչ հանգամանքների պատճառով դադարում՝ սակայն նա կարմիր թելն նման անմոռանալի մի հետք է թողել իր ետեւից եւ այսօր պատուաւոր տեղ է զբաղում Զուղասայ տարեգրութեան եւ հայ լրագրական պատմութեան մէջ:

Նոր-Զուղայ:

ԱՐԱՄ ՆՐԵՄՅԱՆ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲԱՌԱՔՆՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Հարաւային-արեւելեան Կիւն):

պատուել:

197. "Նորա եւ զանազան բժշկութեան արմատոց ազդեցութեան բերեալ զգոյշ-զգոյշ լուցանեն", Ա. Գ. Թ., էջ 4. Ը. չունին "զգոյշ-զգոյշ" իսկ է, որ է բոլոր վեներիկեան տպագրութիւնը, չունին "զգոյշ-զգոյշ", հրատարակիչն է որ Կիւնը եւ Կիւնը եւ յառաջընթացութիւնն "միացնելով երկու ընթերցողները", այս սրբազրական փորձով սակայն բոլորովին կը խանդարուի հատուածիս դասական շարադասութիւնը՝ նման "Իւրով փառաւորեաց համբերութեամբ", էջ 46 եւ այլն ձեւերու, որոնց մասին ընդարձակօրէն խօսեցայ վերը՝ Թիւ 282 "Կոստան" Բային տակ. ուստի շարադասութեան նախկին դասական կեղծպա-

րանքը անեղծ պահելու համար, պէտք է անհրաժեշտօրէն ջնջել "զգոյշ-զգոյշ" բառը, որ ծնունդ առած է առնթրեակաց "զգոյշ-զգոյշ" բառին նմանադրութեան, եւ "զգոյշ-զգոյշ" ըմբռնել իբրեւ գոյական՝ "զգոյշ-զգոյշ". Ա. Գ. Թ. անգիշտ կարծես յատուկ նման ասութիւններու համար տես միայն "յապականութիւն դարձուցանէր զնախնի քաղաքացն եւ աւանացն ցանկալեաց", էջ 16, "եւ ոչ զհրեան գանին գրեաց ինչ զվիշտ" (?), էջ 60, "Իբրեւ զի զհրեան գանին (Կիւնը Հաւատոյ ունի "զհրեան գանին" տարբերութիւնը, էջ 155) կերպարանացն զոր առն" բարձրացուցանէր", էջ 203, "զիւրաւ հաւան բարձրացուցանէ, յայտ արարեալ զհրեան կամացն", էջ 365 եւ այլն:

սողմնալ:

198. "Եւ տես զհարգ զամենայն չարիս թողեալ եւ զայն եւեթ դէն՝ որ դեռ առժամայն "ողիւ" մտեալ արծարծէր", Ոսկեբ. Մեկն. Մթթ. Բ., էջ 557, Հ. Բ. իբրեւ ուղիղ ձեւ մը յառաջ կը բերէ հատուածը եւ խնդրական բառը կը մեկնէ "սողել, սողողիլ, սպրդիլ, յն. մի բայ՝ սփոքմէ, իբր յարամի ի ներքս մտանել կամ դարանել, ում. տակէն բանիլ", (Բ., էջ 727), նոյնպէս ունին նաեւ Ջախջախեան "ողիւ = սողողիլ, սպրդիլ" եւ Չալըխեան՝ "կիրմէք" այս հեղինակութիւններու հանդէպ եւ կը կարծեմ թէ՛ քանի որ "ողիւ" կամ "ողիւ" արմատ մը գոյութիւն չունի "ողիւ" նշանակութեամբ, անծանօթ այս բայը պէտք է ուղղել եւ սովորական ձեւին համաձայն ընթերցանել "ողիւ մտեալ":

ստանալ:

199. "Եւ ցԱմսիս ասացին մի մարգարէանար դու յանուն Տեառն եւ մի ուսուցանեմ զտունդ "ողիւ" Զ. Գ. Թ., էջ 388, այս հատուածը զոր Antoenlli բառական կը թարգմանէ domum istam rebellium, էջ 448, պէտք է անպայման սրբագրել առորի բնագրի վրայէն եւ ընթերցանել "եւ մի ուսուցանեմ զտունդ Սողիւ", այս տեղիքը Եօթանանից թարգմանութիւնը կը կարդայ "մի մարգարէանար ի վերայ Խորայէի եւ մի ժողովրդ ժողովրդ ի վերայ տանն Յակովբե", Ամսիս, էջ 16 = μη προφήτευσ ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ, καὶ οὐ μη ὁχλασθῆσθαι ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ:

սրահանգ:

200. "Քանզի եւ չարագործք մինչ ի բանտին իցեն աներկիւզս կեան, եւ յորժամ յատեանս առաջի "ողիւ" տանիցին՝ ապա կարի ահաբեկ

տարակոյս, եթէ քիչ մը աւելի ընդլայնելով բա-
ռագէտի իր հորիզոնը, յարգել գիտնար հեղինա-
կաւոր բառաքնին հեղինակներու բանաւոր առա-
ջարկները: Գ—Մի ուղղագրական փորձը անիմաստ
գրչի խաղ մըն է պարզ նորայրի ուղղագրութեան
քով, Բառաքնութիւն, էջ 30—31, ուր կը գրուի
“կարդալ լսելեացն ցնցողաւ տես եւ յեղիշէի մեկնու-
թեանն Յեսուայ Ժ., էջ 175 “Հարկ է ընդ երկու
ցնցողաւ — Կնքնի յեղիշէի մտանել եւ ընդ ձայնական
հնչումն ի սիրտն աղգել: Դարձեալ կորիւն վար-
դապետ, էջ 251, ուր կը գրէ նորայր “լսելեացն
ցնցողաւ, տպ. լսելեացն ցողաւ, իսկ Ձեռ. լսելեացն
ցողաւ, այսպէս եւ Չամչեան, Պտմ. Հայոց, Հ. Ա.,
էջ 685, որոյ վերջին մասն տարբեր է, զամենայն
լսելեացն ցողաւ ականջացն եւ սրտիցն ցողէր: Յո-
ւ կը գրէ եւ նոր. Հայկզ. եւ կ'ըսէ. բառ անյայտ
որպէս Յիցող կամ ցող. նոյն ուղղագրական ա-
ռաջարկը նաեւ Աճառեանի քով, Բանասէր,
1903, էջ 189.

Հ. Ա. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

ՔՆՆԵՐԱՅԻՆԻԹԻՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԻ

ՆՈՐԱՅՐԻ Ն. ԲԻՆԶԱՆԻԱՅԻՆ

(Հարաւորութիւն)

Խ. 3126. “Բաղկու? [տպ. Բաղկու!]:”
= Տես ի համարն ԺԶ:

ԽԱ. 3170. “Բարկծեղ կամ Բարծ-
կեղ: Տես Եղամա: — 628. “Եղամ. Յովբայ
գրոց մեկնութեան մէջ կ'ըսուի. “Բանջարն՝ զոր
յիշէ Յովբ. Գեղեթ, որ Եղամ ասեն: Գալիենոսի
բառից մէջ գրուած է Կերիոն, որոյ հայերէն
յատուկ անուն ալ գրուի Բարկծեղ կամ
Բարծկեղ: Յունարէն Եղամ, Ἐλγμος [տպ.
Ἐλγμος] տեսակ մի է կորեկի: — 1395.
Կերիոն: Տես Գերիոն եւ Եղամ [տպ. Եղա-
մա], Թ. 469, 628: Յիշուի ի Տարօն եւ ի
խոտուղոր: Իսկ ի Թ. 1036, ի բառն խաբա-
րան Բանջար՝ որ կը գտնուի ի գիրս Յովբայ,
Լ. 4, կ'ըսէ Հ. Արիշան. “խաբարան Բանջար...
ըստ այլոց՝ յունական Ալիս կոչմանէն երեւի
գոյական բառ, յատուկ աղային բոյս մի ձիթե-
նանման տերեւներով. ինչպէս մեր վանական
վարդապետն այլ կ'ըսէ. “Ջխաբարանն՝ այլք
Ալիմայ թարգմանեցին, եւ կէսք Գերիոն (տես
Թ. 628), եւ է սա բանջար աղէհամ, որ յու-

տեղն լցուցանէ զտեղի հացի: Ըստ լտ. Ալիմայն
տեսակ մի է Ջղախոտի, *Alisma Plantago*,
արաբ. Մէղմար-էր-Ռայի, որ թարգմանի Հոլմ-
էր. [= գղ. Flûteau, Plantain aquatique]:
[նոյնպէս եւ ի Թ. 1733, Հովուի փող, սխալ
է գրելն. “Տես եւ խարշափուն: Աստ եւս կը
շիփթէ Հ. Ալիշան զ*Alisma* ընդ *Halima*, *Ha-*
limos, *Halimus*:

= Որչափ շիփթութիւնք. Բարկծեղ կամ
Բարծկեղ բոյս կը համարուի եւ նոյնանիշ ընդ
Եղամայն կամ Ալիսայն. սա ալ մերթ կորեակ
(= յն Ἐλγμος) է, կ'ըսուի, մերթ Հովուի
փող (= լտ. *Alisma*):

Գաղիանոս Ա, Բ, Գ, Դ միաբան կը գրեն.
“Կերիոն. Բարձկեղ, եւ ոչ Բարձկեղ: Կերիոն է
յն, *Kηρίον*, *Ulcère celluleux*, որ է Տեսակ
մի կեղ: Բարձկեղ նոյն թուի ընդ Բարձկեղ =
գղ. *Gangrène*, այլով նշանակութեամբ. Նոր
Հայկազեանն կը վկայէ որ ի Ղեւտ. ԻԱ, 20,
Բարձկեղ, գրեալ է ի Ձեռագիրս ինչ Բարձկեղ
կամ Թերեւս Բարձկեղ՝ ուղղելի է Բարձկեղ. հա-
մեմատէ “Բոր կամ Բարձկոր, եւ Հանքոր, գիրք
Վարդապետ, ՅԻԷ, 223: — Տարօնեցոց եւ
խոտաբոյսեցոց կերիոն խոտն անծանօթ է ինձ. բայց
սորա Գեղեթի հետ նոյնութիւնն՝ մեծապէս երկ-
բայական, վասն զի ի բանի անդ վանական վար-
դապետի՝ Նոր Հայկազեան կը կարգայ Գերիոն
կամ Գերիոն, եւ Գերիոն կը համարի թուրքերէն
Բերիլի [գղ. *Céleri*]. տես անդ Գերիոն, խար-
շափուն: — Եղամայն կամ Ալիսայն ոչ յն. Ἐλγ-
μος = կորեակ է, եւ ոչ լտ. *Alisma* = Հո-
լուի փող. այլ յն. Ἀλμον կամ Ἀλμος, գղ.
Arroche de mer (Alex.), որ եւ *Halime*, nom
vulgaire et spécifique de l'Arroche halime
(Կորեկ), Տեսակ մի թաղթ կամ թալլ: Նոյն-
պէս եւ կեւրիոս (Հ. Բ, 96) ՂԱԼԱՇԱՆԻ (*Mal-*
luach) Յովբայ երբայական բնագրին, Լ. 4,
որ յեթեմանից թարգմանեալ է *Halima*
(= Ալիսայն) եւ ի մերոց խաբարան Բանջար, կը
կոչէ լտ. *Halimus latifolius*, *fruticosus*;
Atriplex [գղ. *Arroche*] caule fruticoso, fo-
liis deltoidibus integris.

ԽԲ. 3188. “Բերքէշ. Բաշխատան է.
տես զայս: [Յերես 697, սիւնակ Գ, Բերքէշ
ուղղելի է Բերքաշ, Բերքաշ:]

= Ի Հայկական Բառաքնութեան, երեսը
124—126, ցուցած եմ որ Բերքէշ ոչ է Բաշ-
խատան. լտ. *Acorus*, գղ. *Acore*, *Roseau odo-*
rant, թուրք. Էլիք Էլիք (տես Ռոշքեան, Նոր
Հայկզ. Ջախջախեան, Աճառն, Էմիլեան. եւ